

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir)
Postboks 2233
3103 TØNSBERG

Vår ref:
22/00038-1

Saksbehandler:
Mathias Lia Nordmoen

Dato:
8. mars 2022

Barneombudets innspill til retningslinjer om samvær

Om retningslinjen - formål og bruksområde (innledning)

Fra retningslinjen:

«Samvær» benyttes her om fysiske møter mellom barn og foreldre. Retten til kontakt per telefon og digitale medier, og adgangen til å sette begrensninger for slik kontakt, er ikke særskilt omtalt. I en dom fra Høyesterett er det lagt til grunn at telefon- og nettkontakt mellom barn og foreldre i utgangspunktet må reguleres ut fra de samme kriteriene som gjelder for vanlig fysisk samvær (HR-2020-1967-A). Retningslinjen vil derfor være et nyttig hjelpemiddel også når barnevernstjenesten ser et behov for å begrense samvær i form av digital kontakt.

Barneombudets kommentar:

Selv om HR har understreket at samvær over telefon/nett må reguleres ut fra de samme kriteriene for fysisk samvær er det en del særlige forhold som gjør seg gjeldende ved samvær over telefon/nett. Barn er eksempelvis tilgjengelig på nett store deler av døgnet, noe som gjør det mulig med en helt annen hyppighet i kontakten. Barneombudet mener derfor at retningslinjen bør inneholde et eget punkt om samvær over telefon/nett, hvor særlige problemstillinger knyttet til dette drøftes.

Formål med samvær

Fra retningslinjen:

Det er et overordnet hensyn at samværsordningen etter omsorgsovertakelse skal være til barnets beste. Barn og foreldres rett til respekt for sitt familieliv er en grunnleggende menneskerett, og det er et klart utgangspunkt at det er best for barn å vokse opp i sin egen familie. Etter en omsorgsovertakelse er det derfor en målsetning at barn og foreldre skal kunne gjenforenes.

Torggata 2-4,
0181 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo

Alle omsorgsovertakelser skal dermed i utgangspunktet anses som midlertidige. Barnevernstjenesten har en plikt til aktivt å arbeide for at relasjonen mellom barn og foreldre opprettholdes og utvikles, slik at gjenforening kan være mulig.

Formålet med samvær er å opprettholde og styrke relasjonen mellom barnet og foreldrene. Barnevernstjenesten må legge til rette for en samværsordning som bidrar til dette, også når målet om å gjenforene barn og foreldre er oppgitt.

Barneombudets kommentar:

Barneombudet er glade for at det innledningsvis presiseres at samværsordningen skal være til barnets beste. Dette er viktig, og kan aldri bli sagt ofte nok. Utover dette fremstår avsnittet etter Barneombudets syn for unyansert. Selv om det som et utgangspunkt er best for barn å vokse opp i sin egen familie, gjelder denne veilederen ved fastsettelse av samvær. Når samvær må fastsettes mellom et barn og de biologiske foreldrene etter barnevernloven har fylkesnemnd/domstol bestemt at det ikke er det beste for barnet å bo hos sin egen familie, i hvert fall for en periode fremover. Premisset fremstår derfor for oss ikke treffende som et utgangspunkt når samvær skal vurderes og fastsettes, men vil heller være et utgangspunkt for vurderingene som må gjøres i forkant av om barnet faktisk skal plasseres utenfor hjemmet eller ikke.

Etter Barneombudets syn bør retningslinjene heller ta utgangspunkt i at dette er barn som av ulike grunner ikke kan bo hjemme, og at samværene må fastsettes på bakgrunn av det barna tidligere har opplevd og hvordan barnas situasjon er i dag. Dette kombinert med et utgangspunkt om at det skal jobbes for at barna etter hvert kan gjenforenes med de biologiske foreldrene. Vi vil i denne sammenheng fremheve at det ikke er en plikt for barneverntjenesten at barn og foreldre skal gjenforenes. Det er derimot en plikt for å legge best mulig til rette for at dette skal kunne skje. I forlengelsen av dette mener derfor Barneombudet at avsnittet også bør omfatte et punkt om at gjenforeningsformålet kan oppgis og kort om vilkårene for dette. Dette kan ha stor betydning for samværsfastsettelsen og bør etter vårt syn fremgå under overskriften formål med samvær. Det bør etter vårt syn også her presiseres at det ikke under noen omstendighet kan gis et samvær som vil skade barnets helse eller utvikling belastning og at uttrykket «urimelig belastning» – «undue hardship» – ikke betyr at samværsomfanget skal legges nært opp til denne grensen, jf. Rt-2021-474-A.

Barneombudet mener det også med fordel kunne vært presisert innledningsvis i retningslinjen at det ikke er en nødvendig motsetning mellom begrenset samvær i en periode og gjenforening, når gjenforening ikke er realistisk på kort sikt. Samværene kan trappes opp når det er forsvarlig av hensyn til barnet, jf. Rt-2021-474-A.

1. Forhold ved barnet

Alder og utvikling:

Torggata 2-4,
0181 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo

Fra retningslinjen:

Barnevernstjenesten må foreta en konkret vurdering av hva barnets alder og utviklingsstatus skal bety for samværsordningen. Hovedregelen er at desto eldre barnet er, jo større vekt bør barnevernstjenesten legge på barnets egen mening. Barnevernstjenesten må være særlig oppmerksom på de aller minste barnas kapasitet og behov.

Barneombudets kommentar:

Barneombudet savner at dette utdypes nærmere. Vi ser i mange saker at barneverntjenesten unnlater å snakke med barn under 7 år. Det er viktig at retningslinjene sikrer og legger til rette for at også yngre barn gis mulighet til å uttrykke sin mening og bruke sin rett til å medvirke.

Helse:

Fra retningslinjen:

Barnevernstjenesten bør kartlegge og dokumentere om barnet har psykiske eller fysiske helseutfordringer som kan ha konsekvenser for omfang og tilrettelegging av samvær.

Barneombudets kommentar:

Dette punktet henger tett sammen med den nylig vedtatte lovbestemmelsen om helsekartlegging for barn som flyttes ut av hjemmet. Som et utgangspunkt er det vanskelig for oss å se at barneverntjenesten har kompetanse til å kartlegge barnets psykiske og fysiske helseutfordringer. Det er derfor det nå settes ned spesialiserte team som skal gjøre dette. Vi mener derfor setningen enten bør erstattes med at barneverntjenesten må sørge for at barnet får en kartlegging av fysisk, psykisk og oral helse, eller at dette tilføyes. Det er sentralt at barnevernet dokumenterer at dette er gjort.

Videre bør det fremgå av retningslinjene at barneverntjenesten skal følge opp rapporten fra helsekartleggingen og at denne blir en viktig faktor for samværsfastsettelsen. Det bør også fremgå av retningslinjene at rapporten må brukes aktivt av barneverntjenesten for å sikre barnet riktig og nødvendig oppfølging etter en plassering. Dette vil ha stor betydning også for barnets samvær med biologiske foreldre

Barnets reaksjoner på samvær

Fra retningslinjene:

Barneverntjenesten må vurdere om barnets reaksjoner og utsagn før, under og etter samvær kan ha betydning for samværsordningen. Barnevernstjenesten bør dokumentere sine observasjoner og vurderinger, og drøfte ulike måter å forstå barnets reaksjoner på.

Barneombudets kommentar:

Torggata 2-4,
0181 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo

Dette punktet er svært viktig. Barneombudet mener at barneverntjenesten i tilfeller hvor barnet har reaksjoner før, under eller i etterkant av samvær må innhente sakkyndige vurderinger som kan opplyse saken. Barneverntjenesten har ikke kompetanse til å vurdere hva barnets reaksjoner kommer av. Dette krever spesiell kompetanse om barns psykiske helse. Videre vil vi peke på at det må fremgå av retningslinjene at barneverntjenesten skal dokumentere sine observasjoner og vurderinger.

2. Barnets og foreldrenes medvirkning og involvering

Fra retningslinjene:

Barnevernstjenesten må aktivt involvere barnet og foreldrene når samværsordning vurderes. Barnets mening om samvær skal være utgangspunktet for vurderingen.

Barnevernstjenesten skal ta utgangspunkt i barnets mening når samværsordning vurderes. Barn som er i stand til å danne seg egne meninger, skal få tilstrekkelig og tilpasset informasjon og ha mulighet til fritt å gi uttrykk for sine synspunkter. Barnets mening skal tillegges vekt i samsvar med alder og modenhet, og ses opp mot barnets totale livssituasjon.

Barneombudets kommentar:

Retningslinjene slår fast at barnets mening om samvær skal være utgangspunkt for vurderingen. Dette er viktig, og Barneombudet mener retningslinjene her oppstiller gode utgangspunkt.

Det er sentralt at begrepet modenhet kun omhandler hvilken vekt som skal legges på barnets mening, og ikke om barnet faktisk har rett til å medvirke. Selv om både barnevernlov og andre retningslinjer tidligere har brukt samme formulering, ser vi at yngre barn i mange saker ikke høres. Dette fremgikk blant annet av rapporten «Samvær etter omsorgsovertakelse – en undersøkelse av praksis fra fylkesnemnder og lagmannsretter» (2021) fra Oslo Met, hvor ett av funnene var at små barn i mange saker ikke høres uten nærmere begrunnelse (side 121).

Selv om barnets rett til medvirkning er en svært sentral rettighet, kan gjentatt høring også være en utfordring for mange barn. Særlig i saker hvor foreldre ofte fremmer sak om tilbakeføring og samvær for nemnda. Vi savner at retningslinjene drøfter denne problematikken.

3. Omfang av samvær

Fra retningslinjen:

Barnevernstjenesten må foreslå et omfang av samvær som ivaretar barnets beste og støtter opp under formålet om å opprettholde og styrke relasjonen mellom barnet og foreldrene.

Omfanget av samvær skal støtte opp under formålet om å opprettholde og styrke relasjonen mellom barnet og foreldrene. Det totale omfanget av samvær må fastsettes konkret og individuelt og på grunnlag av en helhetsvurdering i hver enkelt sak. Barnets egen mening om samvær skal ha stor vekt, og må vurderes ut fra barnets alder og modenhet. Samværet skal alltid være tilpasset det enkelte barns behov, og det er et vilkår at samværet som fastsettes er til barnets beste. Så lenge målsettingen om gjenforening ikke er forlatt, må det legges opp til så mye samvær som mulig, uten at hensynet til barnets beste settes til side. Samtidig skal samvær ikke under noen omstendighet skade barnets helse og utvikling. Hensynet til barnets beste kan også gjøre at samværet må begrenses ut fra situasjonen her og nå, selv om den langsiktige målsettingen er tilbakeføring.

Omfanget må evalueres og justeres i takt med barnets utvikling, kapasitet og ønsker, og livssituasjon og kapasitet til foreldrene og andre som skal ha samvær.

Barneombudets kommentar:

Selv om det innledningsvis presiseres at samværsomfanget skal ivareta barnets beste, mener Barneombudet dette med fordel kunne vært tydeliggjort og presisert ytterligere. I retningslinjen fremholdes det at «Samværet skal alltid være tilpasset det enkelte barns behov, og det er et vilkår at samværet som fastsettes er til barnets beste. Så lenge målsettingen om gjenforening ikke er forlatt, må det legges opp til så mye samvær som mulig, uten at hensynet til barnets beste settes til side». Etter Barneombudets syn er andre setning i denne sammenheng unødvendig. Samværet må fastsettes ut ifra hva som er til barnets beste – ikke med et utgangspunkt i «så mye samvær som er mulig». Igjen vil vi vise til at det ikke er en plikt for barneverntjenesten at barn og foreldre skal gjenforenes. Det er en plikt å legge best mulig til rette for at dette skal kunne skje.

Videre ønsker vi å poengtere at barn har behov for både forutsigbarhet og fleksibilitet. Det bør foreligge en klar plan for samvær samtidig som det tydelig bør bli tatt høyde for at det tilpasses til barnets hverdag. Det kan oppleves både som stigmatiserende og forstyrrende dersom for eksempel barnet ikke kan delta på en fotballkamp fordi hen må på samvær.

Særlig om vold og overgrep

Barneombudet savner at retningslinjene i større grad omtaler barn som er utsatt for vold og/eller overgrep. Barnekonvensjonen artikkel 19 pålegger offentlige myndigheter å beskytte barnet i situasjoner der barn utsettes for vold, mishandling eller generell omsorgssvikt. Etter artikkel 19 nr.1 skal staten treffe alle egnede lovgivningsmessige, administrative, sosiale og opplæringsmessige tiltak for å beskytte barn mot alle former for fysisk eller psykisk vold, skade eller misbruk, vanskjøtsel eller forsømmelig behandling, mishandling eller utnyttning. Bestemmelsen innebærer at myndighetene plikter å beskytte barn mot vold og overgrep.

Torggata 2-4,
0181 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo

Myndighetenes handleplikt omfatter også situasjoner der barn utsettes for slike krenkelser under samvær.

At barn er blitt utsatt for alvorlig vold og/eller seksuelle overgrep under foreldrenes omsorg, kan også tilfredsstille kravet til sterke og spesielle grunner for samværsnekt eller for å begrense samværet sterkt.

Barneombudet er kjent med at fylkesnemnda i noen saker er tilbakeholdne med å ta stilling til om barna er utsatt for vold eller overgrep. Dette er blant annet fremholdt i rapporten «Samvær etter omsorgsovertakelse – en undersøkelse av praksis fra fylkesnemnder og lagmannsretter» (2021) fra Oslo Met på side 56. Det vises her til at:

«Når fylkesnemnda ikke tar stilling til om det er sannsynlighetsovervekt for at vold/overgrep har skjedd, risikerer man at gjenforeningsmålet opprettholdes for barn som ikke bør tilbake til et voldelig hjem. Opprettholdelse av gjenforeningsmålet kan også føre til at det fastsettes mer samvær enn når gjenforeningsmålet er forlatt. Man risikerer da å fastsette samvær som ikke tar høyde for belastningene barn opplever ved å ha samvær med overgriper eller voldsutøver. Det er grunn til å stille spørsmål ved om myndighetenes plikt til beskyttelse mot vold og overgrep overholdes i tilstrekkelig grad når fylkesnemndene ikke vurderer om vold/overgrep har skjedd.»

Det er på denne bakgrunn svært viktig at retningslinjene pålegger barneverntjenesten inngående undersøkelser og vurderinger av hva barna faktisk har opplevd og vært utsatt for, da dette vil ha stor betydning både for gjenforeningsspørsmålet og samværsfastsettelsen.

Barneombudet vil i denne sammenheng trekke paralleller til Prop. 85 L (2012–2013) «Endringer i barnelova (barneperspektivet i foreldretvister)». Mange av de samme synspunktene som her legges til grunn for samværsfastsettelsen vil ha overføringsverdi til barnevernssakene. Barneombudet finner det hensiktsmessig å gjengi deler av punkt 7.2.4.3 «Vold og seksuelle overgrep».

«I saker der en eller begge foreldrene har mistanke om at barnet utsettes for vold, seksuelle overgrep eller andre alvorlige forhold, er det viktig at sakene belyses bredt før domstolen avgjør spørsmålet om samvær, slik at det faktiske avgjørelsesgrunnlaget er forsvarlig. Vurderingene må gjøres i tråd med kunnskap og forskning om barns utvikling og om forhold som utsetter barns helse og utvikling for skade eller fare. Departementet gjentar vurderinger og anbefalinger fra høringsnotatet om behovet for at domstolen i større grad sikrer at foreldretvister der det kan være risiko for at barnet blir «utsett for vald eller på annen vis blir handsama slik at den fysiske eller psykiske helsa vert utsett for skade eller fare», jf. barneloven § 48 andre ledd, blir belyst tilstrekkelig før det tas avgjørelse.

Når domstolen skal vurdere hvorvidt samvær bør fastsettes, bør voldens art, omfang og alvorlighetsgrad vurderes, noe som krever informasjon om:

- *Nivå på og antall tilfeller av fysisk skade mot forelder.*
- *Fysiske overgrep mot barna, type og alvorlighetsgrad.*
- *Seksualiserte overgrep mot barna, type og alvorlighetsgrad.*
- *Psykologisk terror og eventuelt kontrollregime mot forelder og barna.*
- *Episoder der barna er brukt som våpen for å undergrave den andre forelders foreldreutøvelse.*
- *Episoder der barna er trukket aktivt inn i volden.*

Etter at voldens art, omfang og alvorlighetsgrad er utredet, bør følgende vurderes:

- *Hvor nylig har volden forekommet.*
- *Sannsynlighet for nye tilfeller.*
- *Vurderinger av skadevirkninger hos barnet.*
- *Rus og mental helse hos utøver.*
- *Bostedsforelders vurdering av barnets sikkerhet.*
- *Hva har utøver gjort for å hindre ny vold.*
- *Utøvers evne til å se barna.*
- *Evne til å «gi slipp på» den andre forelder.*
- *Barnets egne ønsker.*

Domstolen må videre sørge for utredning av saken og ta stilling til om utøver har endret seg i positiv retning:

- *Har voldsutøver erkjent volden og tatt ansvar.*
- *Erkjent at atferden ikke er akseptabel.*
- *Sett konsekvenser av sin atferd.*
- *Identifisert sin kontrollerende atferd og holdninger.*
- *Har respektfull atferd og positive holdninger erstattet krenkende, aggressiv og voldelig atferd.*
- *Hvordan formidles mulige endringer til barna/tidligere partner.»*

Når forskning viser at fylkesnemndas vurderinger knyttet til vold og overgrep i flere saker ikke er god nok, mener vi det bør gis tilsvarende føringer i saker etter barnevernloven. Det er hensiktsmessig at dette reguleres i retningslinjene fordi vurderinger i fylkesnemnd og domstol avhenger av at barneverntjenesten har undersøkt og innhentet tilstrekkelig dokumentasjon.

9. Forhold som tilsier at det ikke skal være samvær

Fra retningslinjene:

Barn skal ikke ha samvær som kan skade deres helse og utvikling. Hvis foreldrene har utsatt barnet for trusler, alvorlig vold, seksuelle overgrep og lignende former for alvorlig omsorgssvikt, må barnevernstjenesten ta stilling til om samvær med foreldrene vil være skadelig for barnet.

Barneombudets kommentar:

Samvær skal fastsettes etter en totalvurdering av hva som er til barnets beste. Vi mener derfor at barneverntjenesten alltid må vurdere om barnet ikke skal ha samvær. Det fremstår for oss lite hensiktsmessig å liste opp en del tilfeller hvor barneverntjenesten skal vurdere dette. Barneombudet mener videre at dette avsnittet fremstår som lite nyansert og at det bør fremgå med tydelighet hvordan barn påvirkes av vold og overgrep, og hvilken betydning dette vil ha for samvær. For mange barn vil bare tanken på å møte foreldre som har utsatt de for vold og/eller overgrep, eller foreldre som ikke har beskyttet barnet fra dette, kunne være svært retraumatiserende. Det er viktig at veilederen i større grad reflekterer rundt dette og gir konkrete og gode føringer til barneverntjenesten når barn er utsatt for vold og/eller overgrep.

Etter vårt syn bør retningslinjene på dette punkt se til Prop. 85 L (2012–2013) «Endringer i barnelova (barneperspektivet i foreldretvister)». Selv om denne omhandler barneloven vil mange av de samme synspunktene for samværsfastsettelsen gjøre seg gjeldende. Det uttales eksempelvis under punkt 7.2.4.3 at:

«I saker der domstolene etter en bevisvurdering legger til grunn at barnet har vært utsatt for eller vitne til alvorlige forhold som vold og overgrep og det er fare for gjentakelse eller retraumatisering av barnet, må gjeldende rett forstås slik at det ikke skal fastsettes samvær, heller ikke med tilsyn.»

Barneombudet har videre mottatt en rekke bekymringer fra fosterforeldre og barneverntjenester som forteller om barn som må ha samvær, til tross for at de ikke ønsker dette. Bekymringene har blitt flere i etterkant av dommene i EMD. Barneombudet mener det er alvorlig å tvinge barn til å ha samvær dersom de selv ikke ønsker dette. I slike tilfeller er det hvert fall grunn til å vurdere inngående om barna bør ha samvær, og legge stor vekt på barnets egen mening.

Vi vil også vise til at det i Danmark er vedtatt en ny lovbestemmelse som gir barn mulighet til å si nei til samvær fra fylte 10 år. Loven trer i kraft i 2023. Dette er noe Barneombudet vil se nærmere på fremover, blant annet med henblikk på å foreslå tilsvarende i Norge. Dere finner mer informasjon om den danske loven her:

<https://sm.dk/nyheder/nyhedsarkiv/2021/dec/tidsplan-for-barnets-lov-justeres>

11. Evaluering av samværsordningen

Fra retningslinjene:

Barnevernstjenesten skal utarbeide en plan for samvær og kontakt med foreldre og andre som skal ha samvær. I planen bør det framgå at samværsordningen skal evalueres jevnlig. Som hovedregel bør dette gjøres minst to ganger i året.

Evalueringen kan ta utgangspunkt i:

- barnets og foreldrenes erfaringer og meninger
- fosterforeldrenes/barneverninstitusjonens erfaringer og meninger
- evt. tilsynsførere, skole/barnehage, BUP og/eller sakkyndige som kjenner saken, som kan ha relevant informasjon

Barneombudets kommentar:

Barneombudet savner at det også her presiseres at barnets beste må være førende når samværsordningen skal evalueres.

Samlet kommentar til arbeidsgruppens metode og kildebruk

Barneombudet ønsker å berømme arbeidsgruppen for å redegjøre for kunnskapsgrunnlag, vurderinger, juridiske føringer og teori som ligger til grunn for forslagene i retningslinjene. Dette gjør det langt enklere å se hva retningslinjen bygger på og bakgrunnen for forslagene. Vi mener imidlertid at dette kunne vært gjort enda grundigere, og savner eksempelvis redegjørelser for innholdet i sentrale bestemmelser i barnekonvensjonen. Dette er en stor svakhet ved retningslinjene slik de nå er utformet. Av bestemmelser fra barnekonvensjonen kan Barneombudet bare se at det er vist til artikkel 3 om barnets beste og artikkel 12 om barnets rett til medvirkning. Det er imidlertid ikke redegjort nærmere for innholdet i bestemmelsene, og hvordan disse skal forstås opp mot retningslinjenes tema. Barneombudet savner også at det redegjøres for sentrale bestemmelser som eksempelvis artikkel 9 om atskillelse fra foreldre, artikkel 16 om retten til privatliv og selvbestemmelse, artikkel 19 og vold og omsorgssvikt, artikkel 20 om alternativ omsorg, artikkel 24 om barnets rett til best mulige helsehjelp og artikkel 39 om rehabilitering etter omsorgssvikt. Dette er sentrale artikler og rettigheter for barna disse retningslinjene vil gjelde for. Vi mener derfor at barnekonvensjonens artikler i langt større grad bør løftes frem og redegjøres for i retningslinjene.

Videre savner vi også en redegjørelse for hvordan myndighetene, i forkant av forslaget, har foretatt konsekvensutredninger av hvordan de ulike forslagene vil påvirke barns rettigheter. Staten er forpliktet til å gjøre utredninger av hvilke konsekvenser forslag vil ha for barns rettigheter. Metoden kalles barnerettighetsvurderinger, hvor hjemmelsgrunnlag følger av både BK art 3 og 4. Dette gjelder når det skal utformes ny politikk, fremmes nye lovforslag, gjøres budsjettvurderinger og utformes oppdragsdokumenter, tildelingsbrev, veiledere eller rundskriv for forvaltningen. En konsekvensutredning hvor myndighetene må

kartlegge og vurdere det hvilke konsekvenser et forslag vil ha for barns rettigheter før beslutninger tas.

Det er da 4 steg man må gjennom

- Avklare om forslaget har konsekvenser for barns rettigheter
- Utrede hvilke konsekvenser forslaget har for barns rettigheter
- Vurdere og konkludere om hvilken betydning barns rettigheter har for forslaget
- Begrunne hvorfor den valgte løsning best ivaretar barns rettigheter

Barneombudet vil på det sterkeste oppfordre direktoratet til å gjøre barnerettighetsvurderinger fremover. Ikke bare er staten forpliktet til dette, det vil også gi direktoratet et langt bredere og grundigere beslutningsgrunnlag, slik at man sikrer at de foreslåtte endringer er i tråd med barnekonvensjonens forpliktelser og til det beste for barna.

Videre vil vi peke på at EMK og dommene fra EMD tillegges stor vekt i retningslinjene, og i norsk rett forøvrig. Dette er utvilsomt viktig, men Barneombudet opplever at EMK i langt større grad tillegges vekt i barnevernsretten, enn det barnekonvensjonen gjør. Selv om Norge er forpliktet til å etterleve EMK og dommene fra EMD, skal barnekonvensjonen etter menneskerettsloven tillegges like stor vekt. Det er derfor viktig at rettighetene i barnekonvensjonen legges til grunn på lik linje som EMK, og at dette gjenspeiles i retningslinjene.

Videre savner vi også en redegjørelse for barns rett til familieliv i fosterhjem. Mange barn bor i fosterhjem i flere år, og får utvilsomt en rett til familieliv også i fosterhjemmet som er beskyttet av bla EMK artikkel 8. Dette vil ha betydning for samværsfastsettelsen, og er noe som må drøftes og inntas i retningslinjene.

Selv om det nevnes i punkt 11, inneholder retningslinjene lite om fosterforeldre og deres synspunkter på hvordan samværsordningen fungerer. Det er fosterforeldrene som ser barna hver dag, og det er naturlig at de er en viktig informasjonskilde både ved fastsettelsen av samvær og når samværet skal evalueres. For Barneombudet er det et generelt trekk i norsk barnevern at fosterforeldrenes rolle og rettigheter ofte kommer litt i bakgrunnen. Dette til tross for at det er fosterforeldrene som i mange tilfeller er nærmeste til å ivareta barnas rettigheter, samt si noe om hvordan det går med barna i hverdagen. Det fremstår som underlig at fosterforeldre gis ansvaret for barna i det daglige, samtidig som deres synspunkter ikke tillegges større vekt. Vi vil derfor be Bufdir om å vurdere hvordan fosterforeldrenes synspunkter i større grad kan komme frem i retningslinjene.

Barneombudet mener også det bør vurderes om retningslinjene i større grad bør si noe om prosessen og hvordan sakene rent faktisk skal undersøkes. Vi er naturlig nok kjent med saksbehandlingsrundskrivet, men mener det vil være en risiko at barneverntjenesten ved vurdering av samvær kun forholder seg til retningslinjene.

Bufdir bør derfor vurdere om sentrale deler av saksbehandlingen knyttet til disse vurderingene bør fremgå eksplisitt av retningslinjene.

Med vennlig hilsen

Camilla Kayed
fagsjef

Mathias Lia Nordmoen
seniorrådgiver

Brevet er godkjent elektronisk og har derfor ingen signatur.